

ERFGOEDPARTNERS

JAARVERSLAG 2019

Inleiding

Dit Jaarverslag over 2019 geeft een feitelijk overzicht van de inhoudelijke activiteiten in relatie tot de financiën. Het was een jaar waarin heel hard is gewerkt, zowel aan de reguliere taken als aan de projecten. De belangrijkste lijn in onze werkzaamheden vormt de ondersteuning van grote en kleine erfgoedinstellingen bij het bewaren, zichtbaar maken en presenteren van erfgoed. Voor iedere sector gebeurt dat op een andere manier die aansluit bij de behoeften van de verschillende organisaties. Ondersteuning vindt plaats door het geven van adviezen, cursussen en trainingen, het organiseren van platforms of het aanbieden van informatie via websites en brochures. Daarnaast adviseren wij ook overheden en fondsen. Om dit goed te kunnen doen zijn medewerkers van Erfgoedpartners betrokken bij landelijke, provinciale en soms internationale netwerken.

Via projecten kunnen extra activiteiten worden ontwikkeld. In 2019 trokken drie thema's de aandacht:

- het digitaal zichtbaar maken van erfgoed en van activiteiten,
- het bereiken van bijzondere doelgroepen in verzorgingshuizen
- het organiseren van een jubileumjaar om orgels onder de aandacht van een breder publiek te brengen

Deze projecten lopen vaak over meerdere jaren en worden afgerekend in het jaar waarin het project wordt afgerond. Het project Reizend Erfgoed voor verzorgingshuizen is in 2019 financieel afgerond. De projecten rondom digitalisering en de Orgelzomer zijn nog niet afgerond. In deze Jaarrekening vindt u ze terug in de balans bij onderhanden projecten en bij het projectenoverzicht.

Daarnaast is met geld van de Provincie en het Netwerk Digitaal Erfgoed het steunpunt digitaal erfgoed ontwikkeld, waarbij erfgoedinstellingen advies kunnen krijgen over digitaliseringsvraagstukken, financieringsmogelijkheden en waaruit cursussen worden gefinancierd.

Het voelt goed om na een financiële calamiteit in voorgaande jaren, de normale bedrijfsvoering weer te kunnen hervatten en de algemene reserve weer aan te kunnen vullen. Voor een beeldend verslag van 2019 verwijzen wij u graag naar onze website www.erfgoedpartners.nl/beleiden-jaarstukken

In opdracht van de Provincie Groningen wordt gewerkt aan drie strategische lijnen

1. Het verhaal van Groningen, waarbij Erfgoed en collecties in samenhang worden gepresenteerd

Groningen is een provincie met veel verschillende erfgoedorganisaties, soms groot maar vaker klein en gedreven door vrijwilligers. Erfgoedpartners adviseert over collectiebeleid en ondersteunt bij collectieregistratie en digitalisering. Met geld van het Netwerk Digitaal Erfgoed en de Provincie Groningen is een steunpunt digitalisering ingericht. Daarnaast maakt Erfgoedpartners het erfgoed zichtbaar in:

Diverse websites: www.collectiegroningen.nl
www.groningermolens.nl
www.groningerborgen.nl

In de voetsporen van Schnitger: een reis door de Groningse en Nedersaksische orgeltuin

Groninger Borgen: Adellijke trots in de Ommelanden

Borgen en Tuinen: brochure van 15 Groninger borgen

Het Museummagazine: overzicht van bijna alle musea in Noord-Nederland en Noord-Duitsland

De Zelfzwichter: het tijdschrift voor Groninger molens

Erfgoed In Zicht (Erfgoednieuws): digitaal tijdschrift

Klankjuweel: overzicht van orgelconcerten en -activiteiten in Groningen en Ost-Friesland

Orgelagenda: digitaal overzicht van orgelconcerten

Archeologielezingen

Het uitgangspunt is dat informatie zoveel mogelijk één keer wordt ingevoerd en op meerdere plaatsen zichtbaar wordt. Dat gebeurt bij 'eigen' producten met bijvoorbeeld bij de Borgensite, waar informatie over de collectie wordt ingelezen vanaf Collectie Groningen, maar ook door artikelen uit de Zelfzwichter te koppelen aan informatie op de site van Groninger Molens. Ook zijn er afspraken met Marketing Groningen en de Uitagenda of met regiomarketingorganisaties over het (digitaal) uitwisselen van gegevens en artikelen. Daarnaast stimuleren wij het (her)gebruik van onze producten zonder daarvoor rechten te vragen.

Gerealiseerd in 2019

- Toevoegen van ruim 150 objecten aan collectie Groningen
- Digitaliseren van archiefstukken t.b.v. Groninger Molens
- Samenstellen en uitgeven in drie talen van boek voor breed publiek *In de voetsporen van Schnitger*
- Heruitgave boek Groninger Borgen, Adellijke trots in de Ommelanden
- Uitgave en verspreiden Museummagazine 2019 – 2020 met 38 Groningse musea, oplage 70.000 exemplaren
- Uitgave 2 Zelfzwichters op papier en 1 digitale versie, oplage 600 exemplaren
- Uitgave en verspreiding Klankjuweel, oplage 10.000 exemplaren
- Opstellen en verzenden 17 Orgelagenda's naar 400 adressen
- Samen met het platform Archeologie organiseren van 4 lezingen voor een breed publiek
- Inrichten en verzorgen van een webshop ten behoeve van Erfgoed

2. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Een krachtig netwerk van erfgoedinstellingen die met elkaar samenwerken en afstemmen vormt de basis voor nieuwe initiatieven. Dit gebeurt bij de verschillende platforms, waar vragen en opmerkingen leiden tot een project. Soms vallen nieuwe projecten samen met landelijke ontwikkelingen. Reizend Erfgoed is een project dat in afstemming met een paar musea is ontstaan om bewoners van verzorgingshuizen en erfgoed met elkaar in contact te brengen. Dat geldt ook voor publieksgerichte digitalisering van museale collecties in samenhang met digitalisering van groen erfgoed en monumenten, waarbij de gebruiker centraal staat. Via het groene erfgoed wordt een bredere publieksgroep betrokken bij monumenten en materiële cultuur. Op het gebied van historisch groen en begraafplaatsen is gewerkt aan een gezamenlijke aanpak over grenzen heen, waarbij vooral het afstemmen van een gemeenschappelijke aanpak centraal staat.

Gerealiseerd in 2019

- Netwerk van 55 organisaties die een collectie beheren, 23 moleneigenaren, ruim 200 vrijwillig molenaars en molengidsen, 15 borgen en 50 orgelcommissies
- 5 Organisaties hebben aanbod ontwikkeld en zijn geschoold om deel te nemen aan Reizend Erfgoed; er is een website waar verzorgingshuizen kunnen intekenen op de activiteit en een nascholingsaanbod voor de deelnemende organisaties
- Digitalisering: zie voorgaand hoofdstuk
- Er is een vaste samenwerking ontstaan tussen platform borgen, de Nederlandse Tuinenstichting, Bond Heemschut, de Boerderijenstichting en Het Tuinpad op om een publieksdag te organiseren en projecten af te stemmen
- Binnen Noordergraf is een plan van aanpak ontwikkeld om beheerders van begraafplaatsen te ondersteunen met een basiscursus die in 3 provincies zal worden aangeboden; ook is gewerkt aan een waarderingskader, dat in 2020 wordt afgerond

3. Samenleven met cultuur

In Groningen zetten veel mensen zich in voor cultureel erfgoed in hun omgeving. Erfgoedpartners ondersteunt alle organisaties, groot en klein, met betaalde en vrijwillige medewerkers, op het gebied van planvorming, subsidies, deskundigheid en uitvoering. Wij vinden het waardevol dat iedere gemeenschap die dat kan, zijn eigen voorzieningen in stand houdt. Dit draagt bij aan een leefbare samenleving met culturele voorzieningen in de buurt van zoveel mogelijk inwoners.

Gerealiseerd in 2019

- Naast dagelijkse adviezen ongeveer 10 intensievere adviezen over beleid en projecten
- Praktische adviezen over collectieregistratie, lichtmetingen, ongedierte en beheer depots
- Adviezen over werving subsidie: dit betreft alle erfgoedsectoren
- Opleiden van vrijwilligers voor ontvangst van gasten en scholen, waaronder de molengidsen
- In stand houden en doorontwikkelen van ruim 100 educatieve projecten in de buurt van en op verzoek van de scholen; 4000 leerlingen hebben deze activiteiten bezocht

Vertegenwoordiging in (landelijke) netwerken en Gemeenschappelijke Agenda

Wij werken actief mee aan landelijke netwerken omdat het belangrijk is dat op nationale schaal regionale verhalen worden gehoord en op regionale schaal landelijke beleidsplannen worden uitgewerkt. Deze netwerken voorzien ook in deskundigheid als die op provinciaal niveau niet aanwezig is.

Gerealiseerd in 2019

Deelname aan:

- OPEN: overleg provinciale erfgoedhuizen Nederland. Vanuit het contact met OPEN en het Netwerk Digitaal Erfgoed zijn de steunpunten digitalisering gerealiseerd
- LCM: Landelijk Contact van Museumconsulenten
- Molenadviesraad: landelijk contact van Vereniging De Hollandsche Molen
- Platform behoud en beheer collecties van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
- Gemeenschappelijke Agenda en Ambitie met provinciale steuninstellingen
- Erfgoedberaad van Libau met vertegenwoordigers van monumentaal erfgoed

Meegewerkt aan:

- Symposium orgels en publiek in Groningen met Stichting Klinkend Erfgoed Nederland en Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
- Museummagazine: met museumfederatie Fryslân, Platform Drentse Musea, Ostfriesische Landschaft, Landschaftsverband Stade, Oldenburgische Landschaft, Landkreis Emsland
- Klankjuweel: met Organeum Weener (Duitsland)

Musea: beheer / publiek / collectie

Samen met directies, besturen en medewerkers van musea werken we aan behoud en beheer, onderzoek en het presenteren van collecties en adviseren we musea over beleid en fondsenwerving. Dit gebeurt door het beleggen van platformbijeenkomsten, werkexcursies, trainingen, het geven van persoonlijke adviezen en het opzetten of ondersteunen van samenwerkingsprojecten.

Gerealiseerd in 2019

- 2 Platformbijeenkomsten directeuren
- 3 Werkbijeenkomsten behoud en beheer
- 6 Museale cursussen
- 3 Intensieve adviezen

Molens: onderhoud / publiek / ken je eigen molen

De bijna 90 monumentale molens van Groningen hebben 23 eigenaren, waar ruim 200 vrijwillig molenaren, molengidsen en bestuurders actief zijn. Samen met deze mensen werken we aan de instandhouding van de molens, een goede molenbiotoop, een veilige ontvangst van scholen en publiek en maken we het belang van de molens voor de geschiedenis van Groningen zichtbaar. Dit doen we door het geven van adviezen, ondersteunen bij het werven van fondsen en vrijwilligers, het opleiden van molengidsen, het opzetten van educatietrajecten, het bijhouden en digitaliseren van het molenarchief en het uitgeven van De Zelfzwichter.

Gerealiseerd in 2019

- 2 Platformbijeenkomsten moleneigenaren
- Opleiding molengidsen in 6 modules

Groninger Molenweekend met ruim 60 deelnemende molens en een nieuw molenlied
verdeling 133.000 euro subsidie voor onderhoud molens in bezit van stichtingen

Orgels: laten zien en horen wat er is / publiek / orgelzomer

In dit jaar hebben de orgels volop in de schijnwerpers gestaan door het samenwerkingsproject Orgelzomer 2019. De herdenking van de 300ste sterfdag van de beroemde orgelbouwer Schnitger vormde een goede aanleiding om de producten ter ondersteuning van de orgelsector goed neer te zetten met informatie over concerten en orgels in Groningen, educatieve projecten en een manier om nieuwe doelgroepen voor orgels te bereiken. De ontwikkelde producten worden de komende jaren weer ingezet.

Gerealiseerd in 2019

- Het samenwerkingsproject Orgelzomer Groningen 2019; ruim 400.000 euro geïnvesteerd in 26 concerten; ruim 10.000 bezoekers; 2 lespakketten; excursies en masterclasses; deelnemers uit 14 landen, 713 vrijwilligers, 61 commissies die met elkaar samenwerkten
- Orgelkids: educatief project voor basisscholen
- Schnitger op sneakers: educatief project voor jongeren met Urban House
- Het mooiste van twee werelden: 6 concerten met nieuwe partners voor verschillende doelgroepen
- Symposium over nieuw publiek voor orgels

Educatie: goede kwaliteit in de buurt van ieder kind

Vanuit de gedachte dat ieder kind moet leren met open ogen zijn omgeving te verkennen, heeft Erfgoedpartners met veel erfgoedinstellingen, scholen en zzp-ers erfgoededucatietrajecten ontwikkeld, waarbij de leerling centraal staat. In 8 jaar ontdekken leerlingen erfgoed in hun omgeving. Het aanbod is leerstof vervangend en wordt professioneel aangeboden, ook in vrijwilligersorganisaties. Erfgoedpartners staat borg voor een goede inhoud en verzorgt de logistiek rond inschrijving en betaling. Hierbij wordt goed samengewerkt met K&C.

Met deze organisatie wordt ook Culturele Mobiliteit uitgevoerd, waarbij scholen zich kunnen intekenen voor projecten verder van huis. In oktober wordt samen met Drenthe Oktobermaand Kindermaand uitgevoerd, waarbij kinderen op een laagdrempelige manier in aanraking komen met kunst en cultuur

Gerealiseerd in 2019

- Nieuwe website met erfgoedaanbod (ruim 100 projecten)
- 4000 Leerlingen bij educatietrajecten
- 6000 Leerlingen Culturele Mobiliteit (K&C organiseert, Erfgoedpartners ondersteunt)
- 3000 kinderen deelnemer Oktober Kindermaand
- Herziening van de molenleskisten
- Oplevering Orgelkids

Interne organisatie

Het team van Erfgoedpartners werkt enthousiast binnen zelfsturende teams met zo min mogelijk overhead. De werkdruk is te hoog en kan alleen worden opgevangen door de medewerking van enthousiaste vrijwilligers. Binnen het team is ruimte voor mensen die werkervaringsplaatsen, beschermde arbeidsplaatsen en stageplekken zoeken. Er is een vaste schil van vakinhoudelijke deskundigen (educatie, promotie, bouwkundige) waar incidenteel een beroep op wordt gedaan.

Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de erfgoedsector en drie onafhankelijke bestuursleden. De directeur heeft gedelegeerde bevoegdheden via een directiestatuut.

In 2019 is de financiële situatie verbeterd ten opzichte van de jaren daarvoor, toen een arbeidsconflict veel geld heeft gekost. Dit jaar is de situatie niet alleen stabiel, maar ook positief door een bijdrage vanuit het Netwerk Digitaal Erfgoed, waarmee extra inzet op het gebied van digitale ondersteuning kan worden geleverd. Het project Reizend Erfgoed kon worden afgesloten. Het project Orgelzomer 2019 is inhoudelijk afgesloten, maar financieel nog niet. Daarom zal de financiële afronding in 2020 plaatsvinden.